

BESLUT
2017-04-24

Klagande	NN
Det överklagade beslutet	Centrala studiestödsnämndens (CSN) beslut den 20 december 2016
Saken	Extra tillägg

Nämndens beslut

Nämnden beslutar att NN har rätt till extra tillägg med 855 kronor per månad under läsåret 2016/2017.

Nämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om extra tillägg för läsåret 2016/2017. Han uppgav samtidigt att han inte har några föräldrar eller vårdnadshavare i Sverige. NN kompletterade sitt ärende med ett intyg från socialförvaltningen om att det inte finns några uppgifter om vårdnadshavarens inkomst samt att NN och mamman inte har haft kontakt på många år och att mamman är utvandrad till annat land.

CSN, som begärt kompletterande uppgifter, avslog ansökan med motiveringen att styrkta uppgifter om mammans inkomst och förmögenhet saknades.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. CSN menar att hans vårdnadshavare är försörjningsskyldig och vill därför ha hans mammas inkomstuppgifter. Han har inte bott med sin mamma sedan år 2006 – 2007, då hon försvann ur hans liv. Sedan dess har han bott hos olika släktingar och varit placerad i olika jour- och familjehem. Det är således socialtjänsten som sedan cirka tio år tillbaka stått för hans försörjning. – NN bifogade ett intyg från en stadsdelsförvaltning, av vilket det framgår bl.a. följande. NN har varit aktuell i socialtjänsten sedan år 2007 då hans mamma lämnade honom kvar i Sverige när hon själv reste utomlands. Mamman har senare meddelat att hon inte har för avsikt att återvända till Sverige. Hon är inte avhörd sedan dess och NN har varken haft kontakt eller kännedom om vart mamman befinner sig sedan år 2007. Därför tilldelades NN en god man som han hade tills myndig ålder. Utdrag från Skatteverket visar att mamman sedan den 10 juni 2011 står som utvandrad. Det finns inte några uppgifter om mammans inkomst eller situation.

CSN överlämnade ärendet och upplyste om att CSN inte funnit skäl att ändra beslutet.

CSN inkom, efter begäran från Överklagandenämnden, med ett yttrande. Av yttrandet framgår att CSN anser att överklagandet bör bifallas. Av yttrandet framgår följande.

NN ansökte om extra tillägg och uppgav att inga föräldrar eller vårdnadshavare finns i Sverige. Av uppgifter från folkbokföringsregistret framgår att det var NN:s mamma som var ensam vårdnadshavare innan NN 18 år och att mamman är utvandrad sedan år 2011. Av intyg från en socialsekreterare, daterat den 7 december 2016, framgår att NN inte haft någon kontakt med sin mamma på många år och att mamman är utvandrad.

Av överklagandet framgår att NN inte haft någon kontakt med sin mamma sedan 2006 – 2007 och att han sedan dess bott hos olika släktingar och varit placerad i olika jour- och familjehem. Det är socialtjänsten som stått för hans försörjning sedan ca tio år tillbaka. Av intyg från socialsekreterare och biträdande enhetschef vid en stadsdelsförvaltning, daterat den 6 februari 2017, framgår bland annat följande. NN har varit aktuell vid socialtjänsten sedan år 2007, då hans mamma lämnade Sverige. Mamman meddelade senare att hon inte hade för avsikt att återvända till Sverige. Sedan år 2007 har NN varken haft kontakt med mamman eller kännedom om var hon befinner sig och med anledning därav förordnades en god man som han hade fram till dess att han blev myndig. Inga uppgifter finns om mammans inkomst eller situation.

Av telefonsamtal med socialsekreteraren den 10 april 2017 framgår att NN bor i ett stödboende och att detta är ett bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453) som socialnämnden beviljat honom.

I det ekonomiska underlaget, vid bedömning av rätt till extra tillägg, ska vårdnadshavarnas inkomster och förmögenhet ingå. Endast om det föreligger synnerliga skäl kan CSN bortse från föräldrarnas inkomster. Kravet på synnerliga skäl innebär att tillämpningen av undantaget ska ske restriktivt. Ärenden av det aktuella slaget, där vårdnadshavare lämnar Sverige, bosätter sig utomlands och inte tar försörjningsansvar för sina barn i Sverige, förekommer allt oftare och kommer sannolikt fortsätta att öka även framledes.

ÖKS praxis gällande synnerliga skäl att kunna bortse från föräldrars inkomst har tidigare varit väldigt restriktiv. Endast om det förelegat våld eller hot om våld från vårdnadshavare eller när det varit uppenbart att vårdnadshavaren aldrig kommer att kunna delta i vårdnaden eller kunna bidra till barnets försörjning har synnerliga skäl ansetts föreligga. På senare tid har dock ÖKS öppnat upp för att det föreligger synnerliga skäl i fler situationer än de ovan givna. I ett sentida beslut (ÖKS dnr 2016-01498) ansåg ÖKS att synnerliga skäl förelåg när den studerande hade varit familjehemsplacerad sedan fem års ålder och inte haft någon kontakt med eller fått något stöd till sin försörjning från mamman sedan dess. Av beslutet framgick att den studerande uppbar försörjningsstöd och hade beviljats eget boende av socialnämnden. I ett annat beslut (ÖKS dnr 2017-

00409) fann ÖKS att synnerliga skäl förelåg när den studerandes vårdnadshavare inte bidrog till den studerandes försörjning och socialnämnden hade övertagit försörjningsansvaret och även beviljat den studerande eget boende. I båda dessa ärenden var de studerande myndiga vid tiden för ansökan om extra tillägg.

Mot bakgrund av utvecklingen av praxis gör CSN följande bedömning. Föräldrar har en lagstadgad försörjningsplikt för sina barn till dess att barnen fyller 21 år om de fortfarande går i skolan. Att, vid beräkning av det ekonomiska underlaget, regelmässigt bortse från inkomst för föräldrar som inte bidrar till ett barns uppehälle skulle vara att åsidosätta regeln om föräldrars försörjningsplikt och bör därför inte i sig utgöra ett synnerligt skäl att bortse från förälders inkomst och förmögenhet, oavsett om föräldrarna är utvandrade från Sverige eller finns kvar i landet. För att synnerliga skäl ska kunna anses föreligga anser CSN att det krävs ytterligare särskilt beaktansvärda omständigheter.

CSN anser att det inte bör kunna bli aktuellt att bortse från förälders inkomst och förmögenhet utan att CSN först faktiskt försökt att få in inkomstuppgifter gällande dessa. Därtill anser CSN att det bör krävas att socialnämnden står för den studerandes försörjning och att socialnämnden även beviljat den studerande bistånd i form av boende, så att den studerande mer eller mindre sköter sitt eget boende och tar hand om sig själv. Slutligen anser CSN att det krävs att den studerande är myndig. En omyndig studerande har inte själv rätt att ta emot studiehjälpen och huvudregeln är att det är den studerandes vårdnadshavare som ska vara betalningsmottagare. När den studerande är omyndig skulle därmed situationen kunna uppstå att den studerande får extra tillägg utan hänsyn till föräldrarnas inkomst samtidigt som det ändå är föräldrarna som tar emot utbetalningen. Det vore därmed orimligt att, i fall som det nu aktuella, bortse från vårdnadshavares inkomst när den studerande är under 18 år.

Mot bakgrund av att NN inte har haft någon kontakt med eller fått något bidrag till sin försörjning från sin mamma sedan år 2007, då hon flyttade från Sverige, att han får sina behov tillgodosedda genom försörjningsstöd och är beviljad bistånd i form av stödboende av socialnämnden, att CSN har försökt att få in inkomstuppgifter gällande mamman utan att lyckas och att han är myndig anser CSN att det finns synnerliga skäl att bortse från mammans inkomst och förmögenhet vid bedömningen av rätt till extra tillägg.

Enligt tillgängliga uppgifter var mamman ensam vårdnadshavare fram till NN:s 18-årsdag. Mamman är registrerad som utvandrad i folkbokföringsregistret.

Författningsbestämmelser

Enligt 2 kap. 9 § studiestödsförordningen (2000:655) lämnas extra tillägg enligt följande tabell.

<i>Ekonomiskt underlag</i>	<i>Belopp per månad</i>
Mindre än 85 000 kronor	855 kronor
85 000-104 999 kronor	570 kronor
105 000-124 999 kronor	285 kronor

Av 2 kap. 10 § studiestödsförordningen framgår följande. Det ekonomiska underlaget utgörs av summan av

1. den studerandes och hans eller hennes föräldrars beräknade inkomster, och
2. en femtedel av den del av den studerandes och föräldrarnas sammanlagda förmögenhet som överstiger 75 000 kronor.

För en studerande som är gift beräknas det ekonomiska underlaget utan hänsyn till föräldrarnas inkomst och förmögenhet.

Om det finns synnerliga skäl, får det ekonomiska underlaget beräknas utan hänsyn till föräldrarnas inkomst och förmögenhet.

Enligt 2 kap. 12 § studiestödsförordningen avses med föräldrar

1. en förälder som har vårdnaden eller, i fråga om en studerande som har fyllt 18 år, senast haft vårdnaden om den studerande, och
2. en förälder som är sambo med en sådan vårdnadshavare.

Med föräldrar jämställs, enligt samma bestämmelse, den som är gift med sådan förälder till den studerande som ensam har eller, i fråga om studerande som fyllt 18 år, senast ensam har haft vårdnaden om den studerande.

Nämndens bedömning

Rätten till extra tillägg prövas, enligt huvudregeln, mot den studerandes och dennes föräldrars ekonomiska underlag. Om det finns synnerliga skäl får dock det ekonomiska underlaget beräknas utan hänsyn till föräldrarnas inkomst och förmögenhet.

Av uppgifterna från socialnämnden har framkommit att NN har blivit beviljad bistånd i form av bl.a. ett stödboende. Det är även klarlagt att CSN har försökt att få in inkomststoppgifter gällande NN:s mamma och att hon var ensam vårdnadshavare fram till hans 18-årsdag. Nämnden konstaterar vidare att det heller inte har framkommit skäl att ifrågasätta uppgiften om att mamman inte har bidragit till hans försörjning sedan år 2007 och att de inte har haft någon kontakt med varandra sedan dess. Det är även klarlagt att hon, sedan år 2011, är registrerad som utvandrad. Mot denna bakgrund delar nämnden CSN:s uppfattning att omständigheterna i NN:s fall är sådana att det finns synnerliga skäl att bortse från mammans inkomst och förmögenhet. NN ska således beviljas extra tillägg med 855 kronor per månad under läsåret 2016/2017. Överklagandet ska således bifallas.

Hans Göran Åhgren

Helena Engelholm

Beslut har fattats av Charlotte Waas, ordförande, Hans Göran Åhgren, direktör, samt ledamöterna Christer Bergqvist, Miranda Cox, Eva Gullfeldt, Mikael Herjevik och Kristina Salenstedt Linder

Föredragande: Helena Engelholm

Kopia till CSN